

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การจัดการพื้นที่ชายตลิ่งแม่น้ำปิงโดยชุมชนฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน

นางสาวสุพรรณิ มหรรณพกุล

ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนภิญโญ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการจัดการพื้นที่ชายตลิ่งแม่น้ำปิงโดยชุมชนฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการการใช้ประโยชน์พื้นที่ชายตลิ่งแม่น้ำปิง 2) การจัดการพื้นที่ชายตลิ่งแม่น้ำปิง และ 3) หาแนวทางการจัดการพื้นที่ชายตลิ่งแม่น้ำปิงในอนาคต โดยชุมชนฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การศึกษาใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การศึกษาข้อมูลจากเอกสารรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ และกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์พื้นที่ชายตลิ่ง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงและการวิเคราะห์เชิงอุปนัย แล้วนำเสนอผลการศึกษารูปแบบพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า พัฒนาการการใช้ประโยชน์พื้นที่ชายตลิ่งแม่น้ำปิงของชุมชนฟ้าฮ่าม แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้ ช่วงที่ 1 พ.ศ. 2504-2530 การสร้างถนนซูเปอร์ไฮเวย์ ทำให้ที่ดินในชุมชนเป็นที่สนใจของนักธุรกิจและข้าราชการเข้ามาซื้อขายที่ดินริมฝั่งแม่น้ำปิงและในชุมชนเพื่อสร้างบ้านพักและพัฒนาเป็นที่ดินจัดสรรและบ้านจัดสรร ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2530-2538 การก่อสร้างถนนวงแหวนรอบกลาง การเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินจากคนท้องถิ่นเป็นคนต่างถิ่น แม่น้ำปิงตื้นเขิน ประสบปัญหาการบุกรุกถมที่ชายตลิ่ง การขุดลอก การทิ้งขยะและน้ำเสีย การพัฒนาพื้นที่สองฝั่งถนน ราคาที่ดินสูงขึ้น นายทุนกว้านซื้อที่ดินและพัฒนาเป็นย่านธุรกิจการค้าหรือหมู่บ้านจัดสรร และช่วงที่ 3 พ.ศ. 2538-ปัจจุบัน การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลฟ้าฮ่าม และยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่เพื่อการเกษตรเป็นที่อยู่อาศัย

อาคารพาณิชย์และหมู่บ้านจัดสรรอย่างต่อเนื่อง ชุมชนพัฒนาเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น นโยบายภาครัฐโดยการขุดลอกเพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วมเมืองเชียงใหม่ เป็นการทำความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศริมตลิ่ง ส่งผลกระทบต่อน้ำบ่อและน้ำใต้ดินของชาวบ้านในชุมชน

เมื่อการพัฒนาเมืองก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ทำให้ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล ประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อจัดการกับปัญหาต่างๆ ในพื้นที่ชายตลิ่งแม่น้ำปิง โดยปัญหาการบุกรุกพื้นที่ชายตลิ่งแม่น้ำปิงแก้ไขใช้บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน นายอำเภอและหลักการต่อสู้ทางกฎหมาย ปัญหาการทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูล ใช้กลไกนโยบายเรื่องความเคารพศาลพระภูมิ ปัญหาการขุดลอกแม่น้ำปิงใช้การเจรจาต่อรองกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่จะขุดลอก ปัญหาการทำลายระบบนิเวศริมแม่น้ำและการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่ชายตลิ่งแม่น้ำปิง ผู้นำชุมชนและโรงเรียนร่วมกันปลูกต้นไม้ท้องถิ่นดั้งเดิมและปัญหาน้ำท่วม ผู้นำชุมชนและชาวบ้านรับรู้ว่าพื้นที่ชายตลิ่งแม่น้ำปิงเป็นพื้นที่น้ำท่วมถึง หลังน้ำท่วมจึงร่วมกันทำความสะอาดพื้นที่ชายตลิ่งเพื่อเตรียมไว้ใช้งานต่อไป นอกจากนี้มี 2 หน่วยงานหลักดำเนินการจัดการพื้นที่ชายตลิ่ง ได้แก่ สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคที่ 1 สาขาเชียงใหม่ ดำเนินงานตามแผนงานประจำปี และเทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม ใช้ประเพณีวัฒนธรรมในการจัดพิธีสืบชะตาแม่น้ำปิง การจัดการพื้นที่ชายตลิ่งแม่น้ำปิงโดยการยื้อนถ่วง และการปลูกต้นไม้ รวมทั้งการบูรณาการกิจกรรมแผนงานโครงการร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ด้วย

แนวทางการจัดการพื้นที่ชายตลิ่งแม่น้ำปิงในอนาคตโดยชุมชนฟ้าฮ่ามนั้น สามารถนำมาจัดได้ 2 กลุ่ม คือ เชนนโยบาย ได้แก่ การควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินริมแม่น้ำ การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้ทุกฝ่ายได้รับความรู้ความตระหนักต่อคุณค่าและความสำคัญต่อแม่น้ำ และเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนา กำหนดองค์กรและปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ส่วนเชิงปฏิบัติ ได้แก่ การฟื้นฟูความสมดุลของระบบนิเวศในแม่น้ำและริมฝั่งน้ำ และการพัฒนากลไกกระบวนการบริหารจัดการแม่น้ำปิงและพื้นที่ชายตลิ่งของชุมชน ซึ่งทั้งหมดนี้จะต้องมีการสร้างความตระหนักและจิตสำนึกต่อแม่น้ำให้ประชาชนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการอนุรักษ์และพัฒนาแม่น้ำ

Thesis Title

Management of the Ping River Riparian Area by
Faham Community, Mueang District, Chiang Mai
Province

Author

Ms. Supanee Mahannopakul

Degree

Master of Arts (Man and Environment Management)

Advisor

Asst. Prof. Dr. Ajchara Wattanapinyo

Abstract

The objectives of the study of the management of the Ping river riparian area by Faham community, Mueang district, Chiang Mai province are as follows: 1) to study the development of the Ping river riparian area utilization 2) to manage the Ping river riparian area and 3) to search for the guidelines of management of the Ping river riparian area in the future by Faham community, Mueang district, Chiang Mai province. This study is considered a qualitative research. Observation, interview, group discussion, information from relevant research report document and activity participation of community were used for the study. The main groups of people providing information were such as group of community leaders, group of government officers and group of people using the Ping river riparian area. The information gained was analyzed according to study objectives by the content analysis, the connectivity analysis and the inductive analysis which was used in the study result presentation in descriptive form.

The result of the study found that the development of the Ping river riparian area utilization of Faham community was divided into 3 periods as follows: first period between 1961 and 1987, the construction of the superhighway road resulted in the land within the community to be more attractive to businessmen and government officers. They made a trade of the land located along Ping riverside and in the community to construct residences and develop it as land and housing estate. The second period between 1987 and 1995 was the middle ring road

construction, change in land tenure from the locals to the outsiders, shoal Ping river, the problem of the intrusion covering up the riparian area with soil, watercourse dredging, sewage and waste dumping, the development of the area along both side of the road, the higher price of the land, capitalists cornering the land and developing it as trade business district or housing estate. The third period between 1995 and present was Faham sub-district administrative organization establishment and being promoted as Faham municipality later on. There is also the continuous change in the use of land as the land for agriculture has been changed to be residences, commercial buildings and housing estate. Moreover, the community has been improved to be more modern. Finally, the government policy of watercourse dredging to solve the flood problem in Chiang Mai has caused the destruction of the biodiversity of ecology long riverside affecting well water and underground water used by people in community.

As the development of the city has led to many problems, the community leaders, sub-district headmen, the heads of village, members of sub-district administrative organization has gathered to consult the solution for problems happening in the Ping river riparian area. The problem of intrusion into the Ping river riparian area will be solved by using the roles of members of sub-district administrative organization, community leaders, district chief officer and legal battles principle. The strategy of having respect towards the spirit house will be used for the problem of sewage and waste dumping. The problem of watercourse dredging can be reduced by negotiating to determine the area for the dredging. As for the problem of the destruction of ecology long riverside and deduction of the biodiversity in Ping river riparian area, the community leaders and school must work together in planting the local trees. Moreover, for the flood problem, the community leaders and locals must acknowledge that this area is the flooding area. After the flood, they always help in cleaning and prepare area for activities. In addition, there are two main organizations managing the Ping river riparian area such as Marine Office 1, Chiang Mai branch working under annual planning and Faham municipality. The organizations has managed to use tradition and culture in creating the prolonging the life of Ping river celebration, provided the management of the Ping river riparian area by telling the history of the place and planted the trees including integrated project planning activities working together with other sections.

The guidelines of the management of the Ping river riparian area in the future by Faham community can be separated into two groups. The first group is in reference to policy matter such as the control of the land along riverside utilization, the conservation of natural environment and community's traditional way of life and the reinforcement of knowledge and understanding for every party so people can realize the value and the importance of the river as well as participate in preservation and development. Moreover, they manage the organizations and improve the relevant law. The second group is in reference to practical matter such as restoration of the ecology balance in the river and riversides as well as development of management process of Ping river and riparian area belonged to the community. In addition, raising of awareness and care for the river by the members of the community must be continually promoted and supported. The role of public participation in river conservation and development should always be opened for all sectors to join and share.